

De zoekende mens

Mensen zijn zoekers, naar álles, eindeloze zoekers zijn het: naar geluk, naar geld, naar zin, naar het ultieme, naar ...God. Vooral het laatste, het spirituele zoeken is 'in'. Dat is wel eens anders geweest. Er zijn tijden geweest (vooral vlak na de sixties) dat velen dachten dat het over was met religie en geloof, met God & co. Maar na 50 jaar ligt het totaal anders. Alleen, de traditionele kerken (zeg maar het reëel bestaande christendom) delen niet in de spirituele hausse van dit moment. Daar kunnen we misschien straks over verder praten, of er bijvoorbeeld ook goéde redenen te bedenken zijn waarom de zoekende mens anno nu zich niet naar de traditionele kerken richt; 'traditionele' kerken, want er zijn ook 'de evangelischen' met hun zgn mega-kerken. Er is denk ik een duidelijke parallel aan te wijzen tussen déze groei en de spirituele hausse van nu.

Ik heb gespeeld met twee invalshoeken voor mijn verhaal vanavond. Ik dacht, ik ga vertellen over de apostel Paulus, hoe hij als woordvoerder en bezieler van de nieuwe Jezus-beweging ook aankomt in Athene. Misschien kent u dat beroemde verhaal uit het bijbelboek Handelingen (hfst 17), als Paulus al die goden en al die filosofieën in deze beroemde cultuurstad van toen aantreft. Lezen: Hand 17, 22-23. Maar de Atheners vonden deze man maar vreemd. En als hij uitgepraat is over zijn passie voor de arme man uit Nazareth, zeggen ze laatdunkend: 'je hoort nog wel van ons' (32), ze bedoelen 'nee, dat is niks voor ons.' 'Wat zou die betweter willen beweren?' NBG (18) 'Wat beweert die praatjesmaker toch?' (NBV) StV 'Wat wil deze klapper zeggen.' (zie Barnard 'Tot in Athene' p. 264: heel mooi hierover).

Ik laat dit verhaal verder liggen, gebruik het alleen om te laten zien dat de markt (de agora) van de religies, het aanbod van vele spiritualiteiten en het aan de man brengen van al weer een nieuwe filosofie van alle tijden is. Ook nu zien we een religieuze supermarkt voor ons vol schappen met religieuze lekkernijen. Er wordt wel gesproken over een religieuze bricolage, een doe-het-zelf zaak, een van alles wat en mag het ietsje meer of minder zijn a.u.b.? 'Alle Atheners en de vreemdelingen die er wonen hebben immers voor niets anders tijd dan voor het uitwisselen van de nieuwste ideeën. (21)' De ene hype volgt de andere op.

Zoek, zoekt, reis de wereld rond, snuif op, luister, lees, kijk naar beeldenn die je nooit eerder zag. Het klopt, ook op religieus gebied zijn we globalisten.

Maar, wat zoeken we dan en wie? Wordt het een rusteloze wedstrijd - straks vast 'religieuze boer zoekt religieuze vrouw' - lopen we ons straks niet te pletter in ons zoeken als er geen richting in zit? Hfst 7 van de Bergrede heeft het ook over zoeken, het zijn bekende gezegden geworden: 'Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, en voor wie klopt zal worden open gedaan.' (7,7). Dat is een mooie trits: *vragen (bidden), zoeken en kloppen*. Aan het zoeken gaat een vragen vooraf en het zoeken gaat over in kloppen. Zo zit het spirituele leven in elkaar, het begint met je open te stellen, om alles wat je zélf bedacht hebt en religieus in elkaar hebt geknutseld opzij te zetten en weg te doen. Niet wat JIJ bedacht hebt is interessant, maar wat je aangereikt hebt gekregen, wat je hebt opgedaan in de leerschool van het geloof, dat wat voorbij jou-zelf komt. Deze gedachte is daarom zo belangrijk, omdat veel spiritualiteiten nogal uit zijn op het eigen ego, op het oppoetsen van het strikt individuele zielenheil en daarbij de solidariteit met de ander vergeten of bewust overslaan. Er is zoveel navelstaarderij, zoveel religieuze zelfbevrediging. En denk niet dat ik hiermee bij een gezonde christelijke spiritualiteit wil uitkomen, dat ook, maar ik leer deze inzichten ook van Thich Naht Hanh, de grote boeddhistische zenleraar die zich zijn hele leven heeft ingespannen voor een maatschappij-betrokken boeddhisme.

Na het vragen, het open stellen jezelf voorbij (de aandachtstrainingen van Thay gaan hierover) komt het zoeken. Natuurlijk, de menselijke activiteit is volop een zoektocht, het is een zoeken naar waarheid, een tocht naar het goede, ware en schone (de drie klassieke deugden). Daarom gaan zoveel mensen naar kloosters of maken bedevaarten. We zoeken, altijd maar door. Ja? Maar, je zult ook vinden zegt de tekst. Niemand gaat op weg zonder van te voren een idee te hebben waarnaar toe. Dat is naar mijn mening juist het gevaar van de wilde zoekers op de religieuze markt van welzijn

en geluk, dat ze zoeken in het wilde weg, zonder geestelijke of spirituele begeleiding. Een gevaar? Ja, dat kan, omdat in je eentje knutselen aan je zielenheil ook telerstelling kan opleveren. Je zoekt en je wordt dol, dan weer is er de hype van een of andere goeroe, dan weer een stroming als the Secret, en je holt en je holt en je wordt moe en raakt achter adem. Willen we vinden, kiezen we ervoor om gevonden te worden. Heeft onze zoektocht richting en bestemming, willen we ons laten leiden. U merkt, langzaam gaat de actieve taal over in een passivum. Het actieve zoeken gaat over in het passieve gevonden worden. (vb van Tay op p. Dat is het mystieke moment in de religieuze zoektocht, gevonden worden. Niet meer mijn 'ik' sta centraal, maar de ander; het Geheim, de Bron, God, neemt mij mee naar ongekende en onbekende verten - nieuw land, een nieuwe wereld. Deze beweging is cruciaal voor een goed verstaan van spiritualiteit en mystiek. Nu komt er een beweging van recht en vrede op gang, ten dienste van mensen in nood. Je bent zaveloos geworden en belangeloos zet je je in. Mededogen (compassie) is het grondwoord van alle grote spirituele stichters en leiders. Waar dit centrale begrip, dat vorm krijgt in de dagelijkse praktijk, ontbreekt, kun je je afvragen of je nog mag spreken van spiritualiteit.

Tenslotte: het kloppen. Klop en jou zal worden open gedaan. Dat kloppen heeft m.i. te maken met volharding, met discipline, met staan voor de zaak waarmee je bezig bent. Het is ook waakzaam zijn, slechte dingen in de maatschappij op het spoor komen (racisme, xenofobie, onfatsoen, oorlogstaal etc). Het is trouw blijven aan de menselijke roeping die ons van Hogerhand is meegegeven. Niet uit zijn op succes. Denkend aan de tekst, niét bezig zijn met de deur die zal opengaan, maar gewoon je gewone werk doen en daarin oprecht en eerlijk zijn. Trouw blijven aan de menselijke droom van gerechtigheid en vrede, dat is kloppen. Wie erin volhardt, hem of haar zal worden open gedaan. Op deze belofte varen de mensen van goede wil en samen met alle bondgenoten wereldwijd dansen ze naar een wereld waar God zal zijn alles in allen.